

ITD Insight Forum ในหัวข้อ “พลิกโอกาสการค้าการลงทุนไทย-รัสเซียสู่ตลาดมหภาคยูโร-เอเชีย” บรรยายโดย นายธนาริธิ อุบัติศฤงศ์ เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงมอสโก ในวันที่ 28 มกราคม 2563

เรียบเรียงโดย นางสาวอรณัฐ บุปผเวส

ประเทศรัสเซียซึ่งมีนโยบายส่งเสริมการค้าและการลงทุนกับประเทศตะวันออกภายใต้กรอบนโยบาย “Look East” และเป็นหนึ่งในสมาชิกสหภาพศุลกากรยูโร-เอเชีย (EAEU) ถือเป็นตลาดที่น่าจับตามองของประเทศไทยเพื่อเพิ่มการค้าและการลงทุนในประเทศแถบยุโรป อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยขณะนี้ขาดดุลการค้ากับรัสเซียอย่างหนัก ไทยจึงควรพิจารณานโยบายการค้าและการลงทุนต่างๆ รวมไปถึงนโยบายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การค้าระหว่างไทยและรัสเซียมีความสมดุลมากขึ้น

นโยบาย “Look East” และศักยภาพทางเศรษฐกิจของรัสเซียคือโอกาสในการค้าและการลงทุนของไทย ประเทศรัสเซียดำเนินนโยบาย “Look East” เพื่อทดแทนมูลค่าการค้าที่สูญหาย เนื่องจากการเข้าครอบครองไครเมียร์ ในปี 2557 และโดนคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจโดยประเทศตะวันตก ในปัจจุบัน ประเทศรัสเซียมีศักยภาพในการเติบโตสูง โดยมีขนาดเศรษฐกิจประมาณ 4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ มีค่าเฉลี่ยของการเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ที่ร้อยละ 1 มีพื้นที่ที่ใหญ่ที่สุดในโลกประมาณ 17 ล้านตร.กม. ซึ่งใหญ่กว่าสหรัฐอเมริกา 1.8 เท่า และมีจำนวนประชากรมากถึง 146.7 ล้านคน รัสเซียยังเป็นจุดเชื่อมโยงไปยังกลุ่มประเทศยูโร-เอเชีย¹ ทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วย รัสเซีย อาร์เมเนีย คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน และเบลารุส อีกด้วย ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศตะวันออกจึงควรเร่งเพิ่มมูลค่าการค้าและการลงทุนกับรัสเซียในเวลาอัน

ประเทศไทยมีปัจจัยที่เกื้อหนุนในการค้าและการลงทุนกับประเทศรัสเซีย ประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับประเทศรัสเซียมายาวนานมากกว่า 120 ปี ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวชาวรัสเซียประมาณ 1.5 ล้านคนต่อปี นักท่องเที่ยวชาวรัสเซียยังมีความคุ้นเคยและยอมรับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไทยต่างๆ

อย่างไรก็ตาม ในขณะนี้ ประเทศไทยนำเข้าสินค้าจากประเทศรัสเซียเป็นมูลค่าสูงกว่าการส่งออก² โดยไทยขาดดุลการค้ากับรัสเซียประมาณ 1,213.97 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2563³ ยิ่งกว่านั้นยังมีปัจจัยลบที่คุกคามอยู่คือ 1.แนวโน้มการเพิ่มฐานการผลิตรถยนต์และชิ้นส่วนในประเทศรัสเซียของบริษัทญี่ปุ่นรายใหญ่ส่งผลให้ไทยอาจโดนแบ่งส่วนตลาดเดิม⁴ และส่งออกรถยนต์และชิ้นส่วน⁵ ให้รัสเซียได้น้อยลงในอนาคต ประเทศไทยจึงอาจประสบภาวะขาดดุลการค้าโดยรวมเพิ่มขึ้นได้ 2.การลดภาษีนำเข้าระหว่างประเทศเวียดนามและกลุ่ม EAEU ในรายการสินค้าอาหารทะเล⁶ ส่งผลให้ประเทศไทย ซึ่งยังไม่ได้เริ่มการเจรจาเปิดตลาดเสรี (FTA) กับกลุ่ม EAEU อย่างเป็นทางการ⁷ อาจโดนแบ่งส่วนแบ่งตลาด⁸ ดังกล่าวและได้เผชิญกับ

¹ กลุ่มประเทศยูโร-เอเชียมีขนาดเศรษฐกิจรวมกันประมาณ 1.9 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (data.worldbank.org/indicator)

² ในปี 2562 การนำเข้าของไทยจากรัสเซียมีมูลค่า 2,172.11 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยสินค้าหลัก ได้แก่ น้ำมันดิบ เหล็กและเหล็กกล้า และปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ในขณะที่การส่งออกของไทยไปยังรัสเซียมีมูลค่า 958.14 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยสินค้าหลัก ได้แก่ รถยนต์และชิ้นส่วนประกอบรถยนต์ เครื่องจักรและส่วนประกอบ และผลไม้และผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูป (op3.moc.go.th โดยกระทรวงพาณิชย์ ประเทศไทย)

³ แหล่งที่มา: op3.moc.go.th โดยกระทรวงพาณิชย์ ประเทศไทย

⁴ ในปี 2561 ไทยมีส่วนแบ่งในตลาดส่งออกรถยนต์และชิ้นส่วนให้รัสเซียร้อยละ 1.8 (ITC: Trademap.org)

⁵ ในปี 2561 ประเทศไทยส่งออกรถยนต์และชิ้นส่วนมูลค่า 415 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเผชิญภาษีนำเข้าเริ่มตั้งแต่ร้อยละ 0 ถึง 15 (ITC: Trademap.org)

⁶ ในปี 2561 ภาษีนำเข้าอาหารทะเลจากเวียดนามของรัสเซียเริ่มตั้งแต่ร้อยละ 0 ถึง 2 โดยเวียดนามมีส่วนแบ่งในตลาดการส่งออกร้อยละ 4.8

และมีมูลค่าส่งออกประมาณ 86.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ITC: Trademap.org)

⁷ ในปี 2561 ภาษีนำเข้าอาหารทะเลจากไทยของรัสเซียเริ่มตั้งแต่ร้อยละ 4 ถึง 6 (ITC: Trademap.org)

⁸ ในปี 2561 ประเทศไทยมีส่วนแบ่งตลาดการส่งออกอาหารทะเลให้รัสเซียประมาณร้อยละ 0.8 และมีมูลค่าการส่งออก 14.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

(ITC: Trademap.org)

การส่งออกน้อยลงอย่างต่อเนื่องมาแล้วตั้งแต่ปี 2557⁹ 3. ประเทศรัสเซียนำเข้าข้าวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา¹⁰ โดยมีประเทศอินเดียเป็นผู้ส่งออกอันดับที่หนึ่ง¹¹ ส่วนไทยเป็นเพียงแค่ผู้ส่งออกข้าวให้รัสเซียอันดับที่สอง¹²

ประเทศไทยกำลังเสียเปรียบประเทศคู่แข่งอื่นๆที่มีความตกลง FTA กับกลุ่มยูโร-เอเชียเรียบร้อยแล้ว (สำหรับการส่งออกรายการอาหารทะเล แป้ง ผลไม้ และชิ้นส่วนยานยนต์ เป็นต้น) อาทิ ประเทศเวียดนาม¹³ ซึ่งเป็นประเทศสมาชิกอาเซียนเหมือนกับประเทศไทย¹⁴ ประเทศไทยสามารถเพิ่มโอกาสในการค้าและการลงทุนกับประเทศรัสเซียและกลุ่มประเทศยูโร-เอเชียได้อีกมาก หากประเทศไทยเจรจาการเปิดตลาดเสรี (FTA) ได้สำเร็จ สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงมอสโกสังเกตเห็นว่า พันธกิจอันดับหนึ่งในขณะนี้คือ การผลักดันการเจรจาดังกล่าวให้สำเร็จลุล่วงโดยไม่ควรเกิน 2 ปี เพื่อให้ไทยคว้าโอกาสทองซึ่งมีเวลาจำกัด ทั้งนี้ ประเทศไทยนำโดยกระทรวงพาณิชย์พยายามผลักดันเป้าหมายนี้มาตลอด อาทิ การแสดงความจำนงการเปิด FTA กับกลุ่มยูโร-เอเชีย ในปี 2559 และการจัดประชุมคณะกรรมการความร่วมมือระหว่างไทยและ Eastern Economic Corridor (EEC) ครั้งที่ 1 ณ กรุงมอสโกในปี 2562

เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยและรัสเซียอย่างรอบด้าน นโยบายระหว่างประเทศและนโยบายและกฎหมายภายในประเทศยังต้องมีความสอดคล้องกัน เช่น ไทยควรส่งเสริมเที่ยวบินตรงระหว่างไทย-รัสเซียและภูมิภาคยูโร-เอเชีย เพื่อสร้าง Economic Connectivity กับภูมิภาคดังกล่าว ถึงแม้ที่ผ่านมาเที่ยวบินจะมีจำนวนผู้โดยสารไม่สม่ำเสมอ ประเทศไทยควรมีกฎหมายรองรับการตั้งท่าเทียบเรือก๊าซเพื่อรองรับการนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากประเทศนำส่ง ในปัจจุบัน บริษัทโนวาเทคจากประเทศรัสเซีย ซึ่งทำธุรกิจนำเข้าก๊าซ LPG และสนใจลงทุนในประเทศไทย ยังไม่สามารถลงทุนได้ตราบดีที่ไม่มีท่าเทียบเรือก๊าซในประเทศไทย หน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องยังควรสร้างฐานข้อมูลตลาดรัสเซียและเผยแพร่ฐานข้อมูลดังกล่าวให้กับธุรกิจไทย เพื่อใช้ในการเจาะตลาดประเทศรัสเซียและกลุ่มประเทศยูโร-เอเชีย โดยเฉพาะ นอกจากนี้รัฐบาลรัสเซียได้ชี้ช่องทางให้ประเทศรัสเซียและไทยค้าขายโดยใช้เงินสกุลรูเบิลและบาทแทนที่จะใช้เงินดอลลาร์ รัฐบาลไทยจึงควรศึกษาความเป็นไปได้ต่อไป เพื่อลดอุปสรรคในการค้าและการลงทุนกับรัสเซีย¹⁵

โดยสรุป ประเทศรัสเซียเป็นตลาดที่มีศักยภาพในการเติบโตและมีวิสัยทัศน์ในการค้ากับประเทศตะวันออก ดังนั้นประเทศไทยควรส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างไทยและรัสเซียในระยะยาว โดยการพิจารณามาตรการแก้ไขสถานะขาดดุลการค้า พิจารณาความสอดคล้องระหว่างนโยบายระหว่างประเทศของไทยและนโยบายภายในประเทศ สร้างฐานข้อมูลตลาดรัสเซียให้กับนักลงทุนไทยและ SME สร้าง Branding สินค้าประเทศไทยให้ชาวรัสเซียรู้จักและมั่นใจมากขึ้น ศึกษาความเป็นไปได้ของการเลิกใช้ดอลลาร์สหรัฐในการค้าและการลงทุน และที่สำคัญที่สุดคือ การเร่งเดินหน้าเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยและกลุ่มยูโร-เอเชีย

⁹ ไทยส่งออกอาหารทะเลให้รัสเซียมูลค่า 33.5 24.3 18.2 12.4 14.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2557 2558 2559 2560 และ 2561 ตามลำดับ (ITC: Trademap.org)

¹⁰ รัสเซียนำเข้าข้าวมูลค่าโดยรวมประมาณ 86 97 102 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2559 2560 2561 ตามลำดับ (ITC: Trademap.org)

¹¹ ประเทศอินเดียส่งออกข้าวให้รัสเซียมูลค่า 32 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2561 และมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 31.7 (ITC: Trademap.org)

¹² ประเทศไทยส่งออกข้าวให้รัสเซียมูลค่า 23.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2561 และมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 23.4 (ITC: Trademap.org)

¹³ Eurasian Economic Union-Viet Nam Free Trade Agreement มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2559 (aric.adb.org/fta)

¹⁴ นอกจากเวียดนาม สิงคโปร์เป็นอีกหนึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนที่ตกลงการค้าเสรีกับEAEUแล้ว แต่ยังไม่ผลบังคับใช้ (aric.adb.org/fta)

¹⁵ ในปัจจุบัน ประเทศจีนและรัสเซียได้เซ็นความตกลง Yuan-Ruble Settlement System ในต้นปี 2562 โดยเริ่มทดลองใช้ในปี 2563 แล้ว